

Таблиця 6 - Рекомендації щодо використання складових потенціалу руйнування

Бальна оцінка, Ві	Висновки щодо впливу складової потенціалу руйнування та рекомендації щодо її моніторингу
< 3,0	Не несуть небезпеки в поточній ситуації, але потребують моніторингу, оскільки можуть перейти в небезпечні
від 3,0 до 5,9	слід прийняти до уваги і підлягають першочерговому усуненню
від 6,0 до 9,0	є небезпечними для підприємства і вимагають негайних заходів щодо їх усунення

Висновки. Аналіз середовища функціонування нафтогазових підприємств включає в себе оцінку та визначення великої кількості показників, що характеризують окремі елементи середовища. Застосування методів та інструментів економетрики у вигляді економетричного супроводу дозволяє значно спростити процедуру оцінки передбачуваності та тенденцій змін таких елементів. Окрім того, усувається суб'єктивізм щодо оцінки позитивних і негативних впливів, що суттєво підвищує ефективність обґрунтування стратегічних рішень.

Література

1. Мескон М. Х. Основы менеджмента : пер. с англ. / Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. — М. : Дело, 2000. — 704 с.
2. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: підручник / З.Є. Шершньова [2-ге вид., перероб. і доп.]. - К.: КНЕУ, 2004. - 699 с.
3. Попов С.А. Стратегическое управление. 17-модульная программа для менеджеров "Управление развитием организации". Модуль 4 / С.А.Попов - М.: ИНФРА-М, 1999. - 344 с.
4. Бизнес-диагностика промышленных предприятий: метод.пособ. / Соломенникова Е. А., Гренбэк Г. В., Маркова В. Д. и др. - Новосибирск: НГУ, 1996 – 138с.
5. Городний В.И. Стратегия формирования и развития крупной корпоративной компании: на примере ОАО «Татнефть» / В.И.Городний. – М.:Дело, 2005. – 304с.
6. Пригожий А. Организационная диагностика / А.Пригожий // Маркетинг - 1997 - №4 - С. 98-105.
7. Hamel G. Competing for the future / G.Hamel, С.К.Prahalad - Harvard Business Review Press, 1996 – 384р.
8. Samuelson, Paul A. Foundations of Economic Analysis [Enlarged ed.] / Paul A. Samuelson - Harvard University Press, 1983 - 447р.
9. Ефремов В.С. Стратегическое планирование в бизнес-системах / В.С. Ефремов. - М. : Финпресс, 2001. - 238 с
10. Мхитарян В.С. Статистические методы в управлении качеством продукции / В.С. Мхитарян. – М. : Финансы и Статистики, 1982. – 425 с.
11. Петросов А.А. Стратегическое планирование и прогнозирование: Учебное пособие / А.А. Петросов. - М. : МГГУ, 2001. - 464 с.
12. Побігун С.А. До розробки інформаційної моделі сталого розвитку регіональних суспільних систем / С.А.Побігун, В.П.Петренко, М.В.Палійчук, Я.С.Витвицький // Моделювання регіональної економіки. - 2009. - №1(13). - с.80-90.
13. Побігун С.А. Обґрунтування стратегічних рішень щодо сталого розвитку підприємств / С.А.Побігун // Вісник Хмельницького національного університету. - 2010. - №3, т.1 - с.153-157.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2015р.
Рекомендовано до друку д.е.н., проф. Петренком В.П.

УДК 332.135:330.341.1

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОГО КЛАСТЕРА НА ТЕРЕНАХ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО РЕГІОНУ

Д.В. Смолич

*Луцький національний технічний університет, 43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75.,
e-mail:aa0322e@gmail.com*

Анотація. В статті досліджуються проблеми паливно-енергетичного комплексу регіону та можливості його інноваційного оновлення шляхом формування кластерного утворення. Проведено оцінку очікуваних результатів від створення інноваційного кластера «Енергетична незалежність» Івано-Франківського регіону в умовах транскордонного співробітництва з країнами Європейського Союзу.

Ключові слова: кластеризація, інноваційний кластер, паливно-енергетичний комплекс, транскордонне співробітництво.

Аннотация. В статье исследуются проблемы топливно-энергетического комплекса региона и возможности его инновационного обновления путем формирования кластерного образования. Проведена оценка ожидаемых результатов от создания инновационного кластера «Энергетическая

независимость» Івано-Франківського регіона в условиях трансграничного сотрудничества со странами Европейского Союза.

Ключевые слова: кластеризация, инновационный кластер, топливно-энергетический комплекс, трансграничное сотрудничество.

Abstract. The article deals with the problems of fuel and energy complex of the region and the possibility of its renewal by creating innovative cluster formation. The estimation of the expected results from the creation of innovation clusters «Energy independence» Ivano-Frankivsk region in terms of cross-border cooperation with the European Union.

Keywords: clustering, innovation cluster, fuel and energy complex, cross-border cooperation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На даному етапі розвитку економіки нашої країни перспективним напрямком змін в її ключових галузях є формування інноваційних кластерів, які прискорюватимуть модернізаційні процеси. Застосування кластерного підходу в паливно-енергетичному комплексі, сприятиме створенню фундаментальних умов для інновацій, обміну знаннями та технологіями, як наслідок, підвищуватиме продуктивність й ефективність низки галузей промисловості. Це призведе до зростання економічної конкурентоспроможності не тільки учасників кластера, відповідних регіонів, але й держави в цілому.

Актуальним за теперішніх умов є формування саме інноваційних кластерів, що мають стати інструментом стратегічного розвитку країни, а їх активне використання в усіх галузях економіки – підґрунтям для сталого розвитку, оздоровлення всієї національної економіки. Особливо важливим у цьому контексті постає міжнародне співробітництво. Міжнародний досвід свідчить, що кластерний підхід стає основою для конструктивного діалогу між представниками підприємницького сектора та регіональної влади [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, де започатковано розв'язання даної проблеми. Різні аспекти дослідження проблем пов'язаних з організацією формування кластерів, їх сутністю, класифікацією, аналізу перспектив розвитку присвячені праці вітчизняних вчених, зокрема: Бакушевич І.В., Брикової І.В., Бутка М.П., Войнаренка М.П., Внукової Н.М., Дубницького В.І., Соколенка С.І., Чужикова В.І. У працях зарубіжних вчених, зокрема Портера М., Превезера М., Розельфільда С., Свон Г., Фезера Е., Шумпетера Й. також знаходимо відображення описаних вище питань. Віддаючи належне науковому та практичному значенню праць вищезазначених авторів, необхідно зазначити, що залишаються невирішеними питання формування та розвитку інноваційних кластерів у галузях народного господарства в українських реаліях, які потребують подальшого дослідження.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методологічних положень, щодо модернізації паливно-енергетичного комплексу в Україні шляхом формування інноваційних кластерів, зокрема на теренах Івано-Франківської області.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На сьогоднішній день не існує єдиного, однозначного визначення поняття кластер, що можна пояснити, як особливістю характеру становлення кластерної теорії, так і неповнотою кластерних концепцій. Спираючись на існуючі визначення поняття «кластер» провідних зарубіжних та вітчизняних авторів [9, с.258; 11, с.32; 16, с.164; 3, с.28; 7, с.10; 8, с.98; 15, с.76] можемо виокремити наступні ознаки таких утворень: географічна близькість розташування учасників, галузева спеціалізація територій та об'єднання учасників в технологічний ланцюг, взаємодія в межах кластера влади, бізнесу, інститутів, конкуренція і кооперація учасників та синергетичний ефект від співпраці.

Важливою ознакою будь-якого кластера є інноваційна направленість його діяльності, відповідно всі кластерні утворення незалежно від виду повинні постійно враховувати новітні зміни та сучасні тенденції, шукати напрями підвищення своєї конкурентоздатності. Відсутність інноваційного аспекту в діяльності кластерів, зумовить їх однотипність з регіональними територіально-виробничими об'єднаннями.

Серед різноманітності кластерних утворень нині особливе значення набуває інноваційний тип, який використовує інновації як засіб досягнення успіху, як технологію досягнення конкурентних переваг та як стратегію майбутнього розвитку [17, с.85].

Варто зазначити, що результатом формування, функціонування кластера з інноваційною домінантою є обов'язкове створення інновації, яка сприятиме появі конкурентних переваг. З точки зору чинного законодавства, інновації – це новостворені і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також рішення виробничого, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери [1].

Якщо для звичайного кластера інноваційність може проявлятися на певній стадії технологічного циклу, то в межах інноваційного кластера має бути забезпечена реалізація інноваційної ідеї від її виникнення до безпосереднього втілення. Інноваційні кластери доцільно формувати за певними напрямками економічної діяльності, охоплювати одну (декілька) галузей або навіть секторів економіки та зорієнтовувати на виробництво кінцевої саме інноваційної продукції.

На сьогоднішній день проблемою більшості країн в тому числі і нашої держави є енергетична залежність, зумовлена обмеженістю, або ж відсутністю енергоресурсів. Вирішення даної

проблеми потребує пошук та впровадження нових джерел енергії, енергоносіїв. В даному аспекті актуальним є інноваційне оновлення паливно-енергетичного комплексу.

Паливно-енергетичний комплекс Івано-Франківської області є левовим сектором промисловості регіону, адже включає 14 провідних підприємств, які забезпечують видобуток, транспортування і переробку нафти і газу, виробництво та розподіл електроенергії. Питома вага продукції, виробленої у комплексі, складає майже 40 відсотків загальнообласного виробництва [12].

Проблеми паливно-енергетичного комплексу регіону визначаються, в першу чергу, необхідністю модернізації технологій із видобутку та переробки вуглеводнів, їх транспортування та виробництва електроенергії, нарощення його обсягів і експорту.

Важливим чинником, який впливає на зниження конкурентоспроможності видобутку енергоносіїв в регіоні залишається високий ступінь зношеності основних виробничих фондів нафтогазовидобувних підприємств, які розташовані на території області та потребують інноваційного оновлення. Визначальними проблемами енергетичної галузі регіону є застарілість основних засобів підприємств галузі, не інноваційне та не раціональне використання їх потужностей, відсталість галузевої інфраструктури. Крім того, варто зазначити проблему високої енергоемності економіки регіону та країни в цілому.

Основною метою розвитку паливно-енергетичного комплексу є нарощування ресурсної бази вуглеводнів шляхом проведення пошуково-розвідувального буріння на нових перспективних площах та родовищах. Нині актуальним для нашої країни та більшості країн світу є перехід на видобуток та активне використання нових джерел природного палива (нетрадиційний природний газ – сланцевий) та активне використання альтернативних джерел енергії (сонця, вітру, води), що зумовлено дефіцитом природних ресурсів (нафти, газу) та їх високою вартістю.

Можливим шляхом вирішення зазначених проблем, які з кожним роком поглиблюються є промислове видобування та активне використання в країні нових енергетичних ресурсів, інноваційне оновлення енергетичної галузі в цілому та застосування прогресивних енергозберігаючих технологій.

Власне, пропонується на основі Івано-Франківського регіону, завдяки наявному потужному паливно-енергетичному комплексу та розвиненому середовищу генерації знань створити інноваційний кластер «Енергетична незалежність», який зможе суттєво оновити :

- по-перше електроенергетичну галузь;
- по-друге нафтогазовидобувну галузь;
- по-третє електротехнічну галузь та інші суміжні галузі.

Підтверджує практичну значущість, реальність та доцільність формування пропонованого кластера той факт, що останні геологічні дослідження свідчать про наявність на території Івано-Франківської області перспективної Олеської газосної площі на предмет розробки та промислового видобутку сланцевого газу. Пропоноване кластерне утворення суттєво прискорить даний процес. Загалом, Олеська площа займає 6,3 тисячі кв. км., з яких 3 тисячі охоплює Івано-Франківська область. Державна служба геології та надр України оцінює перспективні запаси газу на Олеській площі в 2,98 трлн. кубічних метрів газу.

Використання потенціалу експорту електроенергії регіоном завдяки наявному унікальному енергоострову Бурштинської ТЕС є ще одним вектором розвитку інноваційного кластера. Слід зазначити, що майже 14 відсотків промислового виробництва області становить частка Бурштинської ТЕС ВАТ «Західенерго». Остання відокремлена від об'єднаної енергосистеми України і працює паралельно з об'єднаною енергетичною системою Європи.

Протягом 2008–2011 років спостерігалася позитивна динаміка нарощення обсягів виробництва електроенергії, що зумовлено об'єктивними причинами – потребами зовнішнього ринку електроенергії. Крім того, слід зазначити про наявність в регіоні потенціалу використання вітрової, сонячної та геотермальної енергії для виробництва електроенергії з відповідних альтернативних джерел.

Отже, виходячи з вище викладеного, очевидно є спроможність Івано-Франківської області до роботи в зазначеному напрямку. Саме завдяки інноваційному кластерному утворенню в найближчій перспективі можна удосконалити, модернізувати паливно-енергетичний комплекс Івано-Франківської області.

Формування інноваційного кластера дасть змогу:

- прискорити розробку та введення в дію нормативно-правових актів, спрямованих на забезпечення організації та розвитку видобутку сланцевого газу, застосуванню альтернативних джерел енергії. Доречно встановити пільгові умови оподаткування суб'єктів господарювання, які запроваджують інноваційну діяльність в перелічених сферах;

- створити, в тому числі за участю провідних іноземних партнерів, промислові потужності та організувати сучасне видобування газу. Необхідно створити умови відкритого, екологічно безпечного процесу розвідування сланцевого газу. Вважаємо, що інноваційний видобуток сланцевого газу шляхом буріння свердловин, має здійснюватись, використовуючи сучасні іноземні установки, дотримуючись санітарних норм, з мінімальними екологічними ризиками. Як наслідок, регіон матиме змогу знизити витрати на купівлю іноземного природного газу, а в перспективі перейти на цілковите імпортозаміщення;

- організувати виробництво електроенергії з нових джерел енергії, зокрема завдяки використанню вітрової, сонячної та геотермальної енергії. Пропонуємо здійснювати часткове перепрофілювання електростанцій на виробництво енергії з новітньої сировини – сланцевого газу, завдяки транскордонній співпраці доцільно разом із іноземними партнерами будувати нові інноваційні електростанції;

- забезпечити виробництво інноваційної енергозберігаючої техніки нового покоління в межах інноваційного кластера, що стимулюватиме розвиток і збільшення обсягів заощадження енергії, її економію. Пропонуємо із залученням транскордонних партнерів створити відповідні виробничі потужності в енергозберігаючій сфері, в тому числі створювати нові підприємства із виробництва енергозберігаючої інноваційної продукції (лампи, опалювальні пристрої, тощо);

- створити умови для залучення підприємств інших галузей до виробництва енергозберігаючої продукції конструкційних і експлуатаційних матеріалів та забезпечити умови формування кадрового потенціалу на підприємствах енергетичної та суміжних галузей;

- задовольнити потребу інноваційного оновлення інфраструктури паливно-енергетичного комплексу, в тому числі за рахунок участі в програмах ЄБРР, щодо розвитку альтернативної енергетики та залучення значних іноземних інвестицій в економіку регіону;

- забезпечити ринок експорту інноваційної продукції та електроенергії в країни ЄС. Підвищення обсягів та ефективності виробництва електроенергії можливе завдяки впровадженню новітніх високопродуктивних технологій і обладнання для її виробництва. Вважаємо необхідним створення умов нарощення експорту вітчизняної енергії на міжнародний ринок, зокрема шляхом оновлення ліній електропередач, підвищенні їх економічності;

- збільшити обсяг надходження до бюджету податків, зборів та інших платежів, а також створити нові робочі місця в прикордонному регіоні;

- науково-освітньому сектору брати участь в реалізації наукових розробок, що сприятиме оновленню їх матеріально-технічної бази та дозволить додаткове фінансування зазначених установ;

- забезпечити престиж органам влади та відповідний авторитетний імідж регіону, завдяки можливості досягнення енергонезалежності. Реалізація стратегії буде сприяти рішенню багатьох важливих на даний час питань: вступ в ЄС, позитивно вплине на багато процесів, що мають загальнонаціональний характер.

На рисунку 1 представлено будову та здійснено орієнтовний підбір потенційних учасників інноваційного кластера «Енергетична незалежність». При цьому, слід враховувати, що підбір відповідних учасників кластерного утворення необхідно здійснювати виходячи обов'язкової умови замкнутості в межах кластера технологічного циклу, в основі якого можливим є реалізація усіх стадій інноваційного процесу.

Галузево-виробничий сектор кластера включає профілюючі галузі паливно-енергетичного комплексу, зокрема нафтогазовидобувна галузь, електроенергетична галузь та їх підприємства, а також суміжні галузі, такі як електротехнічна галузь, металургія, машинобудування та інші.

Вагоме місце в кластері відведено підприємствам нафтогазовидобувної та переробної галузей (ТОВ «Надра Олесько», ДК «Укргазвидобування», дочірнім підприємствам НАК «Нафтогаз», ТОВ «Карпатнафтохімік», ВАТ «Нафтохімік Прикарпаття» та інші), а також підприємствам виробництва та розподілення електроенергії, зокрема Бурштинська ТЕС, Калуська ТЕЦ.

Слід зауважити, що в межах галузево-виробничого сектора даного кластера виокремлено перспективні для створення підприємства, які доречно створити в регіоні, а саме: НДВП «Технологія сланцевого газу», яке буде здійснювати розробку нових та удосконалення існуючих технологій видобутку сланцевого газу; мережі вітрових, геотермальних, геліо-, біо-, малих гідро- та гідроакумлюючих електростанцій, які активно запроваджуються транскордонними партнерами, визнані як обов'язковий вектор розвитку електроенергетики ЄС; НДВП «Енергозберігаючі технології», НДВП «Сонячна та вітрова енергія», що виготовлятимуть відповідну інноваційну енергозберігаючу продукцію.

Невиробничий сектор кластера охоплює наступні підсектори: інноваційно-інтелектуальний; інститути підтримки бізнесу; органи влади; громадські організації.

Важливо відмітити інноваційно-інтелектуальний блок кластера, що представлений:

- інноваційними інститутами, зокрема – в регіоні функціонують 3 бізнес-інкубатори та 16 бізнес-центрів, які можна залучити до кластерного утворення;

- Прикарпатський науково-аналітичний центр;

- ТзОВ «Нафтогазовий науково-технічний парк»;

- науково-освітній центр «Наноматеріали в пристроях генерації та накопичення енергії»;

- низка спеціалізованих закладів освіти, а саме Івано-Франківський національний технічний університет нафти та газу, Бурштинський енергетичний технікум та інші.

Перелічені науково-освітні та інноваційні заклади та установи, відіграють дуже важливу роль в інноваційному кластері, адже саме вони виступають продуцентами інноваційних рішень, технологій, розробок. Крім того, вони мають здійснювати моніторингову діяльність та дбати про постійне інноваційне оновлення діяльності кластера, забезпечуючи йому відповідну конкурентоздатність. Освітньо-наукові установи, варто зазначити, забезпечують також кластерне утворення інтелектуальними кадрами.

До пропонованого кластера обов'язково повинні залучатися органи влади, як на державному так і на регіональному рівнях. Зокрема, регіональні органи влади: Івано-Франківська ОДА, органи місцевого самоврядування, органи влади державного значення, які опікуються регулюванням даної сфери: Міністерство екології, Міністерство енергетики та вугільної промисловості. Поряд з органами влади ми представляємо в кластері громадські організації (ГО «Бюро екологічних досліджень»), в тому числі громадські ради при державних органах, спілки та асоціації, тощо.

Серед потенційних учасників кластера з сусідніх регіонів доцільно виділити наступні: Львівська та Тернопільська ОДА та ради; Львівський державний геологорозвідувальний інститут та Львівський інститут регіональних досліджень НАН України; ВАТ «Іскра» та ТОВ «Екооптіма» (Львівська область), ВАТ «Екотехнік-Виноградів» (Закарпатська область).

Інститути підтримки бізнесу включають в себе фінансові установи (кредитні спілки, страхові компанії, лізингові компанії тощо), інформаційно-консалтингові установи (юридичні, брокерські, аудиторські фірми, тощо) та транспортно-логістичні організації.

Оскільки пропонований інноваційний кластер формуватиметься в умовах транскордонного співробітництва, то доречним є залучення до співпраці іноземних партнерів. В даному випадку такими партнерами виступатимуть іноземні партнери з країн Європейського Союзу, а саме з країн, що входять до Міжрегіональної асоціації «Карпатський єврорегіон». Серед потенційних учасників доцільно зазначити наступних: Словацький концерн «Словнафт», Угорський концерн «Молгруп», Румунська група компаній «Ромпетрол груп НВ» та Польська національна компанія «ПГНІГ». Також слід зазначити на важливості співпраці з Шеврон корпорейшн та Шел корпорейшн, які є лідерами на ринку видобутку сланцевого газу.

Таким чином, при визначенні будови інноваційного паливно-енергетичного кластера Івано-Франківської області було враховано наступні аспекти: інноваційний паливно-енергетичний кластер Івано-Франківської області в рамках єдиного енергетичного комплексу країни має позиціонуватися як комплекс міжнародного рівня Заходу України; створення інноваційного кластера в регіоні буде здійснюватися з включенням в нього новостворених та існуючих об'єктів інфраструктури.

Вагомою складовою при формуванні кластерного утворення виступає ресурсне забезпечення та контроль за реалізацією усіх стадій. Фінансування робіт з формування кластера пропонується здійснювати за рахунок коштів державного, регіональних бюджетів, а також за рахунок залучених вітчизняних, іноземних інвестицій, коштів технічної допомоги, програмних коштів Європейського Союзу та інших джерел.

Бюджетне фінансування доречно спрямувати на розробку та реалізацію комплексу узгоджених заходів правового, науково-дослідницького, організаційного, фінансово-економічного, методичного, інформаційного і технологічного характеру. Виділення бюджетних коштів для забезпечення розвитку інноваційного кластера «Енергетична незалежність» Івано-Франківського регіону буде здійснюватись без перешкод, адже очікуваний інноваційний ефект буде суттєво відчутний на регіональному та національному рівнях, що в перспективі підійматиме економіку держави загалом.

Оскільки пропонований кластер формуватиметься в умовах транскордонного співробітництва, відповідно це дає змогу залучити значні іноземні інвестиції. Вхідження до кластера іноземних партнерів сприятиме появі коштів з боку приватного та державного секторів з-за кордону, крім того регіон входить до «Карпатського єврорегіону», що робить можливим отримання коштів Європейського Союзу на розвиток, зокрема завдяки діючим програмам «Біоенергія Карпат» та програмі ЄБРР, щодо розвитку альтернативної енергетики.

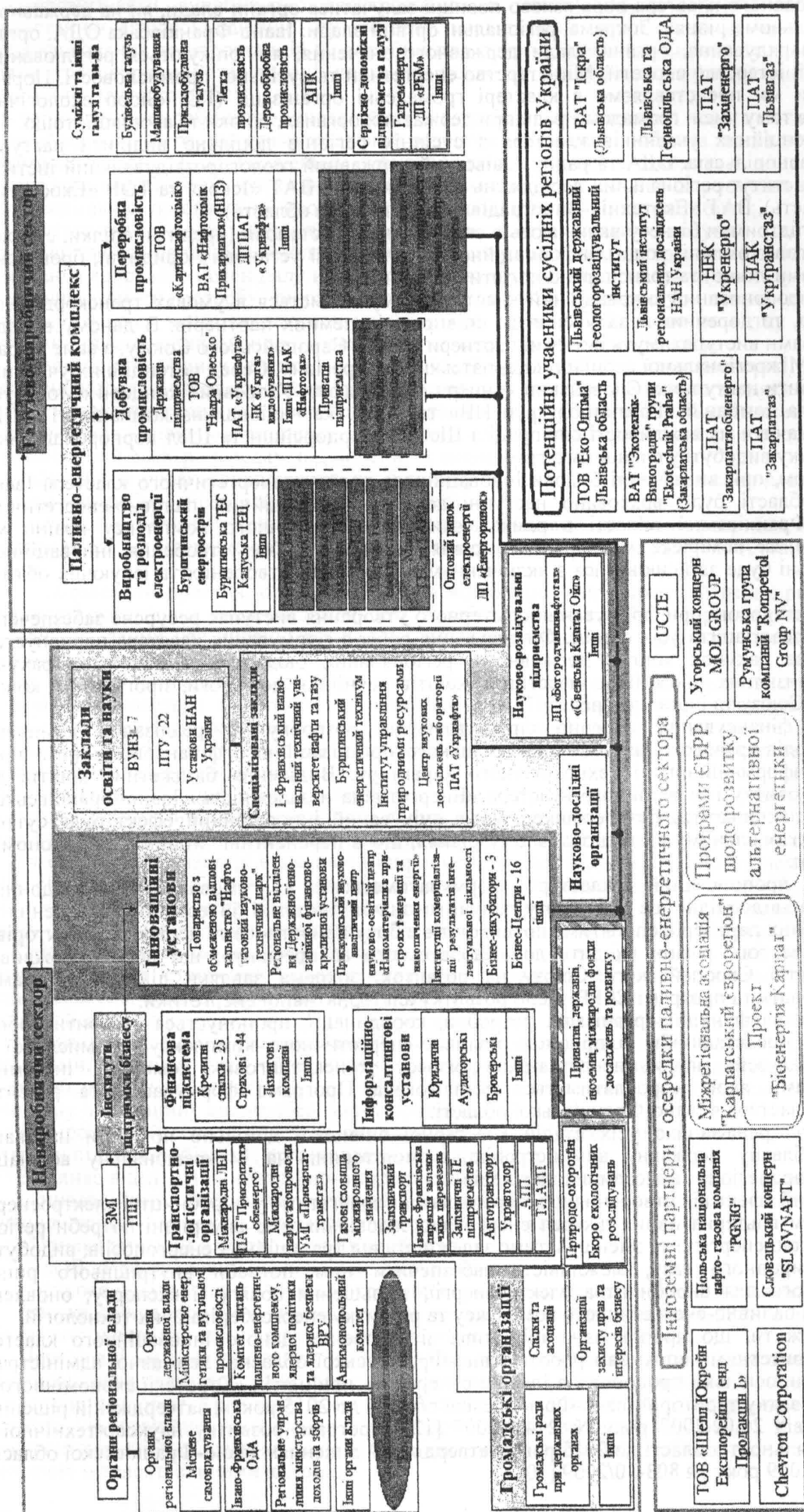
Для виконання функцій організації, розробки, координації, пропонується створити робочу групу у складі представників підприємств паливно-енергетичного комплексу, промислової та транспортної галузей, науки, представників бізнесу, консалтингових компаній, іноземних партнерів, силами якої розроблятиметься деталізована Програма формування та розвитку інноваційного кластера в Івано-Франківській області.

Контроль за реалізацією усіх стадій кластерної співпраці доцільно покласти на Івано-Франківську обласну державну адміністрацію, а моніторинг на Міжрегіональну асоціацію «Карпатський єврорегіон» та іноземних партнерів.

Інноваційний ефект від створення кластера в регіоні полягатиме у виробництві електроенергії з використанням альтернативних джерел енергії, що задовільнятиме внутрішні потреби регіону екологічно чистою енергією та зменшуватиме залежність від традиційних енергоносіїв; видобутку сланцевого природного газу, можливість забезпечити ним потреби внутрішнього ринку, застосування його для виробництва електроенергії, збільшення обсягу її експорту; оновлення інфраструктури паливно-енергетичного комплексу та розвитку енергозберігаючих технологій.

Слід зауважити, що пропонована ініціатива зі створення даного інноваційного кластера відповідає пріоритетним напрямкам роботи Івано-Франківської обласної державної адміністрації та обласної ради, оскільки пропонована ідея не суперечить прийнятій «Стратегії економічного та соціального розвитку територій Івано-Франківської області до 2015 року», затвердженій рішенням обласної ради від 20.02.2007 року № 214-9/2007 [12], Програмі розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності області до 2015 року, затвердженій рішенням Івано-Франківської обласної ради від 05.09.2009 року № 803-30/2009 [10].

- інноваційно-інтелектуальний блок;
- інноваційні установи;
- освітньо-науковий блок;
- інноваційні сектори створення яких поліпшить конкурентоспроможність;
- транскордонна співпраця;
- інститути підтримки бізнесу;

Рисунок 1 – Будова та потенційні учасники кластера «Енергетична незалежність» Івано-Франківської області

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розробок у даному напрямку.

Одним із ефективних способів переходу прикордонних регіонів до інноваційного розвитку є формування інноваційних кластерів. Кластерні процеси доречно втілювати активно використовуючи переваги транскордонного співробітництва, зумовлені відповідним територіальним розміщенням прикордонних регіонів. Транскордонна співпраця позитивно впливатиме на впровадження кластерного підходу, завдяки додатковим можливостям фінансування, обміну досвідом, налагодженню контактів з іноземними партнерами, доступом до інноваційних закордонних розробок.

Вирішення проблем та інноваційне оновлення паливно-енергетичного комплексу Івано-Франківської області можливе завдяки формуванню в цьому напрямку відповідного інноваційного кластера, тим паче що для цього в регіоні є всі сприятливі економічні передумови, належне середовище генерації знань та транскордонні можливості. Інноваційний кластер за рахунок комерційного і некомерційного співробітництва, використання ефектів синергії, наукових досліджень та інновацій, освіти, навчання і заходів політики підтримки у паливно-енергетичній сфері підвищуватиме внутрішню та міжнародну конкурентоздатність своїх засновників, членів, аналізованого регіону та держави в цілому.

Література

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 року № 40-15.– [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
2. Бакушевич І.В. Інноваційно-освітні кластери як модель суспільно-економічного розвитку України ХХІ століття.– [Електронний ресурс] / І.В. Бакушевич // Тези Х Фулбрайтівської конференції «Український проект у ХХІ столітті».– Режим доступу : http://www.fulbright.org.ua/conf_x_u_thesis.html
3. Войнаренко М.П. Кластери як полюси зростання конкурентоспроможності регіонів / М.П. Войнаренко // Економіст. – 2008. – №10. – С. 27-30.
4. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні: аналіт. доп./ С.О. Біла, Я.А. Жаліло, О.В. Шевченко, В.І. Жук. – К.: НІСД, 2011. – 80 с.
5. Кластери та інноваційний розвиток України. Український фонд підтримки підприємництва. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ufpp.gov.ua/ckfinder/userfiles/files/lib_bissnes/klasterS.pdf
6. Кластерный подход к управлению и развитию регионов : сборник научных докладов VI Международной научно-практической конференции, 21–22 июня 2012 г., г. Севастополь / под общ. ред. Толкованова В. В., Соколенко С. И., Микулы Н. А., Вишня Л. И., Дубницкого В. И. — Севастополь, 2012. — 148 с.
7. Ковальова Ю.М. Управління розвитком регіональної економіки на основі формування кластерів: дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.10.03/ Ю.М. Ковальова. – Донецьк, 2009. – 293 с.
8. Мингалева Ж. Кластеры и формирование структуры региона / Ж.Мингалева, С. Ткачева // Мировая экономика и международные отношения. – 2000.– №5. – С.97–102.
9. Портер М. Конкуренция / М. Портер [пер. с англ.]. – М.: Издательский дом «Вільямс», 2006. – 608 с.
10. Програма розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності Івано-Франківської області до 2015 року, затвердженій рішенням Івано-Франківської обласної ради від 05.09.2009 року № 803-30/20092007.– [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ІОА.– Режим доступу: <http://www.if.gov.ua/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=670>
11. Соколенко С.И. Производственные системы глобализации: Сети. Альянсы. Партнерства. Кластеры: Укр. контекст / С.И. Соколенко.– К.: Логос, 2002. — 645 с.
12. Статистичний щорічник Івано-Франківської області за 2011 рік: [за ред. Колімбровського М.М.]. – Івано-Франківськ: Головне управління статистики в Ів.-Франківській області, 2012. – 527 с.
13. Стратегія економічного та соціального розвитку територій Івано-Франківської області до 2015 року, затвердженій рішенням обласної ради від 20.02.2007 року № 214-9/2007 . – [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ІОА. – Режим доступу: <http://www.if.gov.ua/files/if2015.pdf>
14. Структурні перетворення в Україні: передумови модернізації економіки / А.П. Павлюк, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська; за ред. Я. А. Жаліла. – К.: НІСД, 2012. – 104 с.
15. Тищенко О.М. Кластери як вектор розвитку економіки: організація, сутність і концепції / О.М. Тищенко // Теоретичні та прикладні питання економіки: зб. наук. праць. Київського національного університету імені Т.Шевченка – К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. – Вип. 21. – С. 74–80.
16. Чужиков В. Кластери як об'єкт державного регулювання / В. Чужиков // Вісник УАДУ. – 2001. - №4. – С. 160–168.
17. Югас Е.Ф. Інноваційний кластер як фактор конкурентоспроможності/ Е.Ф. Югас // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка: збірник наукових праць. – 2010. – Вип.31. – С. 84–88.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2015р.

Рекомендовано до друку д.е.н., проф. кафедри менеджменту та маркетингу Луцького національного технічного університету Кошій О.В.